

Справа «Сальгуйейро да Сільва Моута проти Португалії» (Salgueiro Da Silva Mouta v. Portugal)

У рішенні, ухваленому 21 грудня 1999 року у справі «Сальгуйейро да Сільва Моута проти Португалії», Суд одноголосно постановив, що:

- мало місце порушення ст. 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя), взятої разом зі ст. 14 Конвенції (заборона дискримінації);
- не потрібно розглядати скаргу щодо ст. 8 Конвенції, взятої окремо.

Відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд вирішив, що сам факт винесення рішення на користь заявника складає справедливую сатисфакцію спричиненої йому моральної шкоди, а також призначив заявнику відшкодування вартості судових витрат у розмірі 215 000 ескудо.

Обставини справи

Заявник, Джоао Ману ель Сальгуйейро да Сільва Моута є громадянином Португалії. Він народився у 1961 році і живе у м. Квуелузі (Португалія).

Колишня дружина заявника всупереч домовленості, досягнутої ними під час розлучення, не дозволяла йому зустрічатись із їхньою дочкою М. Заявник звернувся до Лісабонського сімейно-шлюбного суду, який надав йому право опіки над дитиною. Дочка проживала із заявником до 1995 року, коли, за його словами, колишня дружина викрала її. У результаті апеляційного провадження у справі щодо визначення опікуна дитини опіка над дитиною була передана матері, однак заявнику гарантувалося право на систематичні зустрічі з дочкою. Заявник стверджував, що, незважаючи на дозвіл щодо побачень, його і надалі не допускали до дочки. Серед аргументів на користь зміни опікуна дитини Лісабонський апеляційний суд послався на гомосексуальну орієнтацію заявника, його проживання з іншим чоловіком та безпосередній інтерес дитини.

Зміст рішення Суду

Заявник оскаржував факти необґрунтованого втручання в його право на повагу до приватного і сімейного життя, закріпленого у ст. 8 Конвенції та дискримінації всупереч ст. 14 Конвенції. Крім того, заявник стверджував, що всупереч ст. 8 Конвенції, рішення апеляційного суду фактично примушувало його приховувати свою сексуальну орієнтацію під час зустрічей з дочкою.

Суд насамперед зазначив, що практика застосування ст. 8 Конвенції свідчить про можливість її використання при вирішенні справ, які торкаються опіки і піклування над дітьми. Оскільки Лісабонський апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції про надання заявнику права опіки над дочкою, то слід визнати, що мало місце втручання у право заявника на повагу до приватного і сімейного життя.

Суд відзначив, що хоча Лісабонський апеляційний суд керувався насамперед інтересами дитини при ухваленні рішення про надання опіки матері, однак вплив на таке рішення, поряд з іншим, справляло те, що заявник був гомосексуалістом і проживав з іншим чоловіком. Таким чином, було застосовано різні стандарти у ставленні до заявника та його колишньої дружини, обумовлені сексуальною орієнтацією останнього, що дає підставу застосувати ст. 14 Конвенції. Така різниця у ставленні є, за змістом ст. 14 Конвенції, дискримінаційною, якщо тільки вона не є виправданою, переслідуючи законну мету, або якщо забезпечує розумну пропорційність між застосованим обмеженням права заявника і метою, яка таке обмеження обумовила.

Апеляційний суд керувався цілком законною метою при вирішенні питання про зміну опікуна, а саме – інтересами захисту здоров'я та прав дитини. Тому для того, щоб встановити правомірність останнього національного рішення, Суд повинен був з'ясувати, чи мав вирішальний вплив на прийняття рішення щодо позбавлення заявника опікунських прав сам факт його сексуальної орієнтації. Проаналізувавши рішення Лісабонського апеляційного суду, Суд встановив, що всупереч угоді батьків про передачу опікунства заявнику апеляційний суд вказав на необхідність збереження прав опікуна за матір'ю дитини. Обґрунтовуючи таке рішення, апеляційний суд зважав на гомосексуалізм заявника та його

проживання з іншим чоловіком; у його рішенні, поряд з іншим, було вказано: «... дитина повинна жити у традиційній португальській родині, тому немає необхідності аналізувати, чи є гомосексуалізм хворобою, чи лише сексуальним потягом до осіб такої ж статі. У будь-якому випадку це не є нормальним явищем і діти повинні рости поза впливом таких аномалій».

З точки зору Суду, такі формулювання у рішенні апеляційного суду не були просто незграбними, випадковими чи малозначними. Вони свідчать про вирішальне значення сексуальної орієнтації заявника при прийнятті рішення про позбавлення його опікунських прав. Ще одним доказом на користь такого висновку є заборона заявнику поводитися під час зустрічей із дочкою у такий спосіб, який давав би можливість дитині дізнатися про характер відносин між їй батьком та іншим чоловіком.

Таким чином Суд дійшов висновку, що мало місце порушення ст. 8 та ст. 14 Конвенції.

Що ж до розгляду питання про порушення ст. 8 Конвенції незалежно від ст. 14, то, виходячи із вищенаведених міркувань, Суд дійшов висновку про відсутність необхідності такого аналізу.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.